

WAAROM EEN OPLOSSING OP MAAT NODIG IS

MARITIEME RUIMTELIJKE ORDENING IN BELGIË EN DORSET

Kernboodschappen van het C-SCOPE-project

Smith N., Belpaeme K., Maelfait H., Vanhooren S. en Buchan K. (Eds).

Dit rapport geeft de meningen van de auteurs weer en niet van de partnerschappen die ze vertegenwoordigen. De inhoud en het concept zijn aan auteursrechten onderhevig (Auteurswet d.d. 30 juni 1994). Niets uit deze uitgave mag door middel van elektronische of andere middelen worden gereproduceerd, bewaard en/of openbaar gemaakt zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Hoewel de samenstellers en de uitgever van deze publicatie al het mogelijke hebben ondernomen om volledigheid en correctheid na te streven, wijzen ze uitdrukkelijk alle verantwoordelijkheid af voor eventuele onjuistheden.

Met bijzondere dank aan onze financierende partners en al onze stakeholders.

INLEIDING

Het C-SCOPE-project “Combining Sea and Coastal Planning in Europe” (Combineren van ruimtelijke ordeningsplannen voor de kust en de zee in Europa) is een Europees samenwerkingsverband tussen het Dorset Coast Forum (DCF – Kustforum Dorset) en het Coördinatiepunt Duurzaam Kustbeheer in België. Het project wordt gefinancierd door het Europese Interreg IV A-programma ‘Twee Zeeën’. Het project beoogt een geïntegreerde benadering van het beheer en de planning van kust- en zeegebieden. Beide partners richten zich op drie activiteiten die de nodige informatie verschaffen voor het ondersteunen van een duurzaam kustbeheer:

Uitwerken van een kader voor geïntegreerde planning op land en op zee;

Ontwikkelen van instrumenten om te komen tot duurzame kust economie en – omgevingen; en

Zorgen voor een draagvlak voor duurzaam kustbeheer (ICZM) door de verschillende stakeholders erbij te betrekken.

In dit document vindt u de voornaamste elementen terug van Activiteit 1 uit het C-SCOPE-project dat focust op de uitwerking van plannen op verschillende ruimtelijke schaalniveaus. Verder wordt ook gekeken wat er geleerd werd uit het betrekken van de stakeholders, want dit proces maakt onmiskenbaar deel uit van de drie centrale projectactiviteiten.

DE SCHAAL, DE BEGRENZING EN DE DOELSTELLINGEN VAN DE RUIMTELIJKE PLANNEN VOOR KUST EN ZEE

DE SCHAAL EN DE CONTEXT ZIJN BEPALEND

De schaal van een ruimtelijk ordeningsplan is bepalend en beïnvloedt de gegevens die verzameld worden en de resolutie ervan. Verder bepaalt de schaal voor een deel ook de doelstellingen, de vorm van het finale plan, de juiste manier van stakeholdersparticipatie en de ruimtelijke analyse die moet uitgevoerd worden.

GRENZEN HELPEN BIJ HET BEPALEN VAN HET GEBIED VOOR RUIMTELIJKE PLANNING, MAAR ZE MOGEN NIET STAR EN ONFLEXIBEL ZIJN

Op zee is het heel moeilijk om grenzen te trekken aangezien er, in tegenstelling tot op het land, weinig natuurlijke barrières zijn als gevolg van de beweging van het water, de sedimenten en de dier- en plantensoorten. De invloed van de menselijke activiteiten op het land en van de natuurlijke processen op zee kunnen tot ver in het hinterland gevoeld worden. Politieke grenzen maken planning op logistiek vlak een stuk eenvoudiger, maar een aanpak die specifiek gericht is op het ecosysteem zal niet binnen deze grenzen passen.

DOELSTELLINGEN VASTLEGGEN VERGT TIJD, MAAR IS ESSENTIEEL OM SUCCES TE BOEKEN

Duidelijke, transparante doelstellingen die door de stakeholders onderschreven worden, zijn essentieel bij de opmaak van een ruimtelijk ordeningsplan voor kust en zee. De doelstellingen kunnen zowel sectoraal, intersectoraal, als een mix van beide zijn. Wat telt, is dat ze op het einde van de rit helpen bij het realiseren van het vooropgestelde einddoel. Op een kleinere schaal zien we dat hoe tastbaarder de problemen worden, hoe specifiek de doelstellingen kunnen zijn.

VEREISTEN OP VLAK VAN DATA EN KNOWHOW BIJ KUST- EN ZEE PLANNING

ONTWIKKEL EERST EEN KADER VOORALEER GEGEVENS TE VERZAMELEN

De doelstellingen, schalen en grenzen van het plan zullen het type en de resolutie van de verzamelde gegevens bepalen. Idealiter wordt dit allemaal bepaald vooraleer te starten met de gegevensverzameling. Op die manier kan een kader opgemaakt worden waarbij de vereisten per sector en voor de basisdata geïdentificeerd zijn.

GOED GEGEVENSBEHEER IS ESSENTIEEL

Gegevensverzameling en -beheer blijken een moeilijk punt te zijn voor heel wat planners. Het is soms moeilijk om de nodige informatie te vinden en de beschikbare gegevens zijn niet altijd actueel. Bepaalde gegevens zijn dan weer incompatibel met andere en de metadata zijn soms onduidelijk. Het onderhoud van de gegevens kan dus duur en tijdrovend uitvallen.

ER ONTBREKEN NOG STEEDS ELEMENTEN OP VLAK VAN DATA EN KNOWHOW

Gegevens verzamelen in een marien milieu is moeilijk en duur waardoor er nog steeds verschillende elementen ontbreken. Om de waarde van het mariene milieu ten volle te begrijpen, om de gecumuleerde effecten correct te bepalen en om de effectiviteit van de beheerplannen in de toekomst te evalueren, is meer onderzoek nodig. Hierbij moet geïnvesteerd worden in nieuwe methodes.

HET IN KAART BRENGEN VAN KWETSBARE GEBIEDEN ONDERVINDT SIGNIFICANTE BEPERKINGEN

Het in kaart brengen van de kwetsbare gebieden in het mariene milieu ondervindt significante beperkingen, zoals de betrouwbaarheid van de habitatkaarten (zichtbare verschillen tussen de resoluties van de data, de studie en de modeldata) en het bekomen van actuele data. Zelfs gegevens met een hoge resolutie in gebieden met complexe zeebodems, kunnen geen volledige betrouwbaarheid geven. Uiteindelijk zullen voor toekomstige ontwikkelingen nog steeds bijkomende surveys van de zeebodem nodig zijn voor milieueffectenrapportage.

METHODES EN PROCESSEN VOOR RUIMTELIJKE ORDENING VOOR KUST EN ZEE

INTERACTIEMATRICES HEBBEN GEEN WAARDE ZONDER PLAATSELIJKE KENNIS

Interactiematrices kunnen helpen bij het identificeren van gebieden die nood hebben aan ruimtelijke ordening, en gebieden die geschikt zijn voor de co-lokalisatie van activiteiten. Toch zijn het vaak ruwe instrumenten en vatten ze niet noodzakelijk de nuances van een bepaald gebied. Dankzij interviews met sectorverantwoordelijken en het in kaart brengen van de resultaten, zal er een vollediger beeld kunnen opgemaakt worden. Hierbij moet opgelet worden dat er geen sectorale vertekening van de resultaten is.

GOEDE PRAKTIJKVOORBEELDEN MOETEN UITGEDAAGD WORDEN

Mariene planning evolueert snel. Technici kijken naar vroegere voorbeelden van mariene planning voor best practices en naar ruimtelijke ordening op land om te zien hoe deze toegepast kunnen worden in het mariene milieu. Toch moeten de mariene planners openstaan voor een nieuwe aanpak en bereid zijn om de bestaande aanpak in vraag te stellen.

VOORSPELLINGEN ZIJN ONNAUWKEURIG ALS TECHNIEK, VOORAL OP LOKALE SCHAAL

Bij planning is het belangrijk om te onthouden dat voorspellingen onnauwkeurig zijn en onderhevig zijn aan economische fluctuaties, onverwachte gebeurtenissen, technologische ontwikkelingen en politieke veranderingen. Dit is dan ook één van de belangrijkste redenen waarom mariene plannen regelmatig herzien moeten worden.

METHODES VOOR RUIMTELIJKE ANALYSE MOETEN AANPASBAAR ZIJN

Methodes voor ruimtelijke analyse moeten aangepast zijn aan de individuele mariene plannen. Op grote schaal en/of daar waar weinig middelen en weinig competitie voor ruimte is, kan het bepalen van ruimtelijke scenario's niet mogelijk of nodig zijn. In de omgekeerde situatie, met een intensieve competitie voor de ruimte en/of op kleine schaal, zijn ruimtelijke scenario's een belangrijk middel voor planning op zee.

HET IN KAART BRENGEN VAN KNELPUNTEN MOET MET DE NODIGE VOORZICHTIGHEID GEÏNTERPRETEERD WORDEN

Hoewel knelpunten in kaart gebracht worden door middel van GIS-instrumenten, bevat de input mogelijks een zekere mate van subjectiviteit. Voorzichtigheid is dan ook aangewezen bij het interpreteren van de in kaart gebrachte knelpunten, als het daarna gebruikt wordt om ruimte toe te wijzen in het plan.

MEER INFORMATIE
OVER HET PROJECT
EN HET UITGEBREIDE
EINDRAPPORT:
WWW.CSCOPE.EU

ONTWIKKELEN VAN RUIMTELIJKE PLANNEN VOOR KUST EN ZEE

DE LAND/ZEE INTERFACE BLIJFT EEN UITDAGING

Samenhang verkrijgen tussen ruimtelijke (ordenings) plannen voor land en voor zee blijft een uitdaging. Momenteel houden de plannen voor de landzijde weinig rekening met het marien milieu. Verder bemoeilijkt de bestuurlijke context de coördinatie aangezien de planningsregimes op land en op zee verschillen en de verantwoordelijkheden zich op verschillende overheidsniveaus bevinden. Het is daarom aangewezen dat beide plannen in een vroeg stadium afgestemd worden. Nauwgezette vergelijking en analyse van alle relevante plannen aan landzijde is nodig om ervoor te zorgen dat de mariene plannen erop aansluiten.

DE MARIENE PLANNEN MOETEN NIET NOODZAKELIJK IN 'ZONES' OPGEDEELD WORDEN

'Gezoneerde' ruimtelijke ordeningsplannen vergen een grondige onderbouwing en een stevige (wetenschappelijke) basis die vaak niet beschikbaar is voor het marien milieu. Het gebruik van zonering kan ook aanleiding geven tot sectorale spanningen en minder flexibiliteit bieden.

Plannen met een beleid dat ruimtelijk uitgedrukt is op verschillende niveaus en verbonden is met een live GIS-systeem zijn een andere mogelijkheid.

Dynamische zonering is een mogelijk alternatief, en laat toe gaande weg de data en kennis te verbeteren. Dit wordt nu al toegepast bij visserijcontrole.

RUIMTELIJKE ORDENINGSPLANNEN VOOR KUST EN ZEE MOETEN GELINKT WORDEN AAN INTERACTIEVE KAARTEN

Om de transparantie tijdens het planningsproces te garanderen, is het essentieel om toegang te hebben tot de informatie en data die tijdens het planningsproces gebruikt worden. GIS-instrumenten kunnen een oplossing bieden voor problemen op vlak van schaal en resolutie die niet gemakkelijk behandeld worden in statische plannen. Ze laten ook toe bij te sturen bij gewijzigde situaties. Interactieve kaarten zouden daarom integraal deel moeten uitmaken van elk planningsproces voor kust en zee.

WEES VOORBEREID OP HET ONVERWACHTE

Er bestaat niet één enkele oplossing voor kust- en zeeplanning. Er zijn gemeenschappelijke elementen, maar elk gebied zal een andere aanpak vergen die afgestemd is op de plaatselijke situatie en schaal. Dit zal bijna onvermijdelijk leiden tot onverwachte elementen die in rekening moeten gebracht worden.

BETROKKENHEID VAN STAKEHOLDERS IN HET C-SCOPE-PROJECT

DE WETTELIJKE STATUS IS VAN BELANG VOOR DE STAKEHOLDERS

Plannen die niet wettelijk verplicht zijn, krijgen niet dezelfde aandacht en steun als wettelijk vereiste plannen. De stakeholders kiezen er soms voor om zich niet te engageren in het project omdat ze denken dat het niet onmiddellijk van toepassing is op hun activiteiten of op formele procedures. Een wettelijke status zet de stakeholders meer aan om betrokken te worden in het proces.

WEES DUIDELIJK IN HET TAALGEBRUIK

Ruimtelijke ordening voor kust en zee komt vaak verwarrend over bij stakeholders en dikwijls worden definities, woorden of procedures verkeerd of anders begrepen. Woorden die vatbaar zijn voor interpretatie moeten duidelijk tijdens het proces gedefinieerd worden en, vooral, in het daaruit voortvloeiende beleid.

EEN VERTROUWENSRELATIE OPBOUWEN IS BELANGRIJK, MAAR HET VERGT TIJD

Vertrouwen en respect opbouwen tussen planners en stakeholders en tussen de verschillende groepen van stakeholders onderling, is een belangrijk deel van het planningsproces. Stakeholders die nieuw zijn in het proces laten eigenbelang dikwijls meer doorwegen, dan stakeholders die al voor langere tijd betrokken zijn.

DE ZAKEN- EN INDUSTRIËLE WERELD BETREKKEN VERGT TIJD EN INZET

Het kan heel moeilijk zijn om de zaken- en industriële wereld bij het planningsproces te betrekken. Respons op e-mails ligt laag, tenzij er vooraf contacten werden gelegd. Persoonlijke ontmoetingen en telefonisch contact werkt beter. De zaakvoerders moeten zien wat de voordelen zijn van het deelnemen aan het planningsproces vooraleer ze er tijd (en bijgevolg geld) voor vrijmaken.

INTERVIEWS ZIJN HEEL WAARDEVOL OM INFORMATIE TE VERZAMELEN, OM MENSEN TE LATEN DEELNEMEN EN OM MENSEN BEWUST TE MAKEN

Interviews zijn nuttig om nieuwe contacten te leggen binnen de zaken- en industriële wereld. Individuele interviews afnemen vergt echter veel tijd en inzet, en kan, afhankelijk van de schaal van het plan, logistiek moeilijk zijn. Het is belangrijk om interviews zo vroeg mogelijk in het planningsproces in te plannen.

SAMENWERKEN MET DE 'JUISTE' STAKEHOLDERS IS BELANGRIJK

De vertegenwoordigers van de stakeholders hebben een belangrijke rol om de informatie verder te verspreiden naar hun achterban. Het is dan ook cruciaal dat zij de besproken punten goed begrijpen. Eén bepaalde persoon of organisatie kan het planningsproces significant verstoren. Men moet daarom de leden van de stakeholdersgroep zorgvuldig selecteren.

STAKEHOLDERS ZIJN SELECTIEF IN DE MANIER WAAROP ZE DEELNEMEN

In functie van hun sectorale interesses, hun tijd en de mate waarin het probleem hen aanbelangt, kunnen de stakeholders beslissen om deel te nemen of af te haken. Ze zullen altijd een manier vinden om erbij betrokken te worden als ze aanvoelen dat hun belangen bedreigd worden.

STREVEN NAAR CONSENSUS VERGT TIJD EN IS NIET STEEDS MOGELIJK

Consensus bereiken vergt tijd en is niet steeds mogelijk. Help de stakeholders om te focussen op de positieve, gemeenschappelijke elementen, in plaats van op de negatieve. Indien er geen consensus kan bereikt worden, dan moeten de verschillende standpunten en argumenten van de stakeholders duidelijk gedocumenteerd zijn.

BETROKKENHEID VAN STAKEHOLDERS IN HET C-SCOPE-PROJECT

PARTICIPATIE GAAT OVER VEEL MEER DAN CONSENSUS BEREIKEN

Stakeholders zijn essentieel om een brug te slaan tussen de kennis en de vaardigheden van de mariene planners en de verantwoordelijken voor duurzaam kustbeheer. Een goede communicatie tussen de organisaties kan resulteren in een betere samenwerking en betere resultaten tegen lagere kosten.

DE VERGADERINGEN MOETEN TOEGANKELIJK ZIJN VOOR ALLE STAKEHOLDERS

Heel wat stakeholders vinden het moeilijk om vergaderingen bij te wonen die plaatsvinden tijdens de kantooruren. De stakeholders die hun vrije tijd opofferen willen dan niet ver moeten rijden voor de vergaderingen. Het is dan ook belangrijk dat de vergaderingen in plaats en tijd toegankelijk zijn voor iedereen. Het roteren van de vergaderplaatsen kan helpen om de reiskosten en –afstanden te verminderen.

VISUELE MEDIA ZIJN EEN EFFICIËNT COMMUNICATIEMIDDEL

Visuele media blijken een nuttig communicatiemiddel te zijn en werken sectoroverschrijdend. Visuele weergaves helpen mensen om complexe mariene processen beter te begrijpen en kunnen helpen aantonen dat er nood is aan mariene planning.

DE MEDIA HEEFT ENKEL INTERESSE ALS ZE ZICH OP EEN BEPALD ONDERWERP KUNNEN FOCUSSEN

Thema's die onmiddellijk een impact hebben op het milieu, inkomsten of op recreatie, wekken de interesse van de media. De media kunnen op hun beurt de mariene planners helpen bij het bekendmaken van hun activiteiten. Toch kunnen de media ook de complexiteit van de situatie verkeerd interpreteren, of kunnen ze door één bepaalde stakeholder gebruikt worden om de eigen visie weer te geven. Gevoelskwesties mogen niet misbruikt worden om de interesse van de media op te wekken.

OVERHEIDSINSTELLINGEN MOETEN STREVEN NAAR EEN BETERE COÖRDINATIE

Op nationaal niveau bestaat de neiging om apart participatieve projecten op te starten en zelf te begeleiden. Dit is echter inefficiënt en brengt extra kosten met zich mee voor zowel beleidsmakers als stakeholders. Het zorgt ook voor vergadermoeheid bij de stakeholders. Daardoor bestaat het risico dat bepaalde sectoren afhaken, zeker als mensen en middelen schaars zijn.

BEELDMATERIAAL

Voorkaft Mark Simons

- 1 Dorset Coast Forum
- 2 Dorset Coast Forum
- 3 Sylvia Theunynck
- 4 Dorset Coast Forum

Achterkant Mark Simons

Voor meer informatie en voor de resultaten van het C-SCOPE-project en het volledige eindrapport, kan u terecht op www.cscope.eu.

Contactpunt:

Coördinatiepunt Duurzaam Kustbeheer

Wandelaarkaai 7

8400 Oostende

België

Tel: 0032 59 34 21 47

Fax: 0032 59 34 21 31

Website: www.kustbeheer.be

E-mail: info@kustbeheer.be

Dorset Coast Forum

c/o Environment, Dorset County Council

County Hall

Colliton Park

Dorchester

Dorset

DT1 1XJ

UK

Tel: 0044 1305 224 760

Website: www.dorsetforyou.com

E-mail: dorset.coast@dorsetcc.gov.uk

Investeren in je toekomst
Grensoverschrijdend samenwerkingsprogramma
2007-2013
Medegefinancierd door de Europese Unie
(Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling)